

93

Ann	Pres.	C.	N.
189	22	9	10.

1
Es estudiants el ~~estudiants~~
Biblioteca de la
Sala de la Biblioteca
Biblioteca.

MS. 598

Els ¹

Estudiants d'Arbany
et ~~Cervera~~.

Comiença en un acte ² de

y en vers, ^h ^{orio Plure} ~~tracurada~~ en castellano
per ~~lo que escrigué Pau de Montella,~~
en Castellà

³
D. Miquel J. Orbegeu.

Personatjes.

D. Prudenci. (Disputat.)

El Doctor Naseri.

Enrich.

Benet.

Tulia

Andreu.

Diosis.

} Estudiants.

Un Catechetic.

D. Berneset Bernabé (Apotecari.)

Leticia Bernarola (Despresera.)

Clareta sa filla.

Un becllet, de la Universitat,

Per dreta y esquerra endenyos la
del actor,

Acote Vernich.

Una plama ~~de~~ carrer, es de nit.

Escena 1^a

D. Prudensi el Doctor Nasari.

D. Prudensi. El jurat que heubem rebut Sen-
yor Doctor cuant ha volcut la diligencia
ha estat la mes gran de totes las peripetias

Doctor. ¿Vol di, vol dir?

D. Prudensi. Veya si vull dir; encaronat
en el meu asiento, dormia com una ma-
neta, cuant els tombellors m'han despa-
tat creyent que ls meus obres eran acabats.

Doctor. Lancaba ab la seba senyora?

D. Prudensi. Cu home; com soch disputat,
vaira
aixis. mes expedit ei' la cort.

Doctor. Et una persona com voste tan ilustrada
hi senta molt be parrech tan important

D. Prudensi. Agraeixo Paloji, may he negat
a la patria el menor sacrifici, per real-
sar nostra bandera, ab gust deu coroljiva
loyal
sob' Espanya, aixis debem afirmar la llibertat
y llibertat de la desgraciada Espanya.

Castellani: No obstant y això al mal no's
fassa remey, perquè van molts ulls
à cuestionar, y cap a tina ab lo que
conve, sent tant sencill com es l'arme
glara, perquè habem de convenir D.
Inclensi parlant inter nos...

Inclensi: ¿En que?

Castellani: En que el govern millor, es l'abso-
lut, y per ^{deffensa d'errèl} ~~hinness~~ de las idees de sca-
bellacolas y de tot això que n'diven
progrès; sempre he estat de parer de
restablir ab tota sa forsa el Sant Ofici;
so es el tribunal de la fe;

Inclensi: Cert que quedo parmat; o'l sen-
tiro això parlar y la sang se m'e cal-
ta, y deploro el que m'falti el temps
pera impugnar tals absurds; el proe-
que m'queda mentres reparar en la ave-
ria del carruatje, preferixo emplear-
lo en donar una abraçada a mon fill.

Castellani: Com tinga gust; pero abans voldria...

¿quina hora tenim?

Prudensi (Mirant el rellotje.)

Faltan alguns minuts per les sis.

Nasari; Malorun!

Prudensi; Per que?; Que haya?

Nasari; Que els cursans van a les sis
a la vela, ergo si ha y anem abans,
no els trobarem a casa.

Prudensi; Penitencis Doctor Nasari men-
tres esperem que toqui la hora, fassim
una descripció de la ^{ciutat} població y son
veïnats sens callar res; la expli-
quim la conducta del meu fill, que
si be ja men ha parlat en les sevas
cartas, no sera de mes me la expli-
qui ore verbalment.

Nasari; Ab la major facilitat l'enterare
D. Prudensi de tot, puig que desde
criatura que resideixo aqui; No es
aquesta siutad famosa per ses palaus
y jardins pero ho es per ~~altres cosas~~.

per ser font de la ciència humana,
à la que acudeixen molts à beure;
podem dir en alta veu, que es ciu-
tat famosa y mes que famosa per
poseir la granolosa y magnífica
universitat de qual seno fecundo
desparjeix com clarament se veu
la religió y subjecció per tots los
ambits del mon; efectivament la
vera de la honra de poseir el temple
de la ciència que immortalisa la me-
moria del gran Felip Quint.

En quant à la joventut que aquí
se a cursar, encara que vulga, no
se senta passions sa virtut. Com en aque-
sta població no haya distraccions
libianes, no es com altres poblacions
foco de corrupció, puig que aquí no
haya teatro, no haya lueso, ni bulli-
si ni joeli, ni cap vici que despertí
las passions, sent com es necessari per

el que al estudi se delecta no estar
en contacte ab los vicijs, lo qual esta
ben probat que s' al causa univament
ab probacions existencias y morijera-
das. Sed sic est que es mirall de aixó
aquesta ciutat, (Per un prolo ab
molta presopreya.) ergo els cursants
son tots modelo de ciencia y virtud.
Indensi. La descripció que de Cervera
m' acaba de fer, altament me com-
pla per lo que s' refereix a mon fill.
puig que veita que enviavlo aqui
he conseguit el premi dels meus
grans sacrificis.

Darsi. Efectivamente, y hasta la boira
que m' cubreix haya qui la atribueix
a especial favor de la providencia
puig que se ~~causa~~ fecit disa la ter-
ra: y aixis com ab mes lo robustes vigor
fa brotar lo blat que cria brota aqui ab
mes frondeitat la ciencia del huma serve

venen aquí molts estudiants sense
intelligencia, y la boira els ha aclarat
y desenrotllat. Toda ciutat de boira
es ciutat de universitat: sed no est
que aquesta ciutat es ciutat de boira
(Prevent un folvo ab fruisió)
ergo se pot ab molts d'atos prudentia
que per estudiar es la ciutat mes
convenient.

Audens: No impugno teum solit
argument.

Pastor: No falla... I ha voste persuadit
ibso facto?

Audens: Si (Apart.) De que es un jument.
(Abt.) Prosequere.

Pastor: Pero lo que no admira mes, es la
vigilantia que sens repos exerceix a la
ronda de catecheticos, que de tal
modo obliga a estudiar als cursants,
que a la fora converteix en sabi al
que abans era un animal.

Prudensi. Ja es molt.

Doctori. A qui plaers y diversions no n'hi ha per el jovent puig que es modelo de virtut; sobre tot las donas. Si donellas, no tenen jers de savitad, si casadas son modelo de esposas, si viudas, pasma son bon judici, y sobre tot bonas cristianes; no pensi que es sajero y puig assegurarli que es felis el que logra casarse ab una dona de Cervera; ho dich y ~~puig~~ assegurar per que de Cervera es ma cara esposa.

Prudensi. Molt gust tindria en coneixela.

Doctori. sento el que siga fora de Cervera.

Vivaraicha com ella sola. Un dia

li va donar la ^{capitula} gansa de roclar el

mon, y a la Habana s'en va amar

ab son cusi.

Prudensi. Vexi voste si es aixerida.

Doctori. Oh! si; sech molt.

Prudensi. De familia en se molta?

Pasari: Quant ma esposa s'en va anar de
aqui ferà dos anys en terra un; pero
abuy dia, crech que ja n'ingres,

^(Kopart)
udensi, & ho diu com si tal cosa!...

¿I de tanta sabiduria y moralitat
com haurá en aquesta ditxosa terra
s'en aprofita lo meu fill?

Pasari: To ho crech; y tot olegit á mias
observacions, puig es en tots concepi-
tas un jove que m'fa honor.

Si un parell d'anys, sense escarjar
al meu costat continua sera sens
disputa l'orgull de nostra patria.

No s'erega que parli pera adularlo;
en la santa missa, confessa cada mes
de juma, compra la butlla, al visi de hor-
ror, cada mes va á confessar, y si mes
no hi va mes, es perque res se que diu al
confessor. En quant á placers sensuáls,
puich dirli que s'hi curriben á fer por
las donas mes quaxras; y tot això, en-

carra que m'estiga mal el olir ho,
tot se deu a la meba vigilancia y
continua sollicitud.

Prudensi. Las gracias Phi dono.

Nasari. No crequi que tractó de culubar
me, perque so extremadament humil
y modest.

Prudensi. Aixís ho crech. (Ab part.)

¡Que pretensió!

Nasari. Bellas qualitats remeixo, pero
la modestia, ^{aixó} sensa adulcarme es la
que mes em caracterisa; la exage-
ració enant se parla, ho ting per de-
satiño; soch franch, el fra pa y el vivi
Dancis & verbis, y ting que chiri per
ocubar, que de segur no hayá en tot
lo mon, un fill ab tans merits com
el seu. Aixó so cont a la moral, ara
si'l mireu per la part científica...

Prudensi. (Ab interes.) ¡Com se porta?

Nasari. ¡Ch!.. magnífich! vames; no te

ribat. Absistèix ab puntualitat al
aula com estudiànt aplicat... para
tot lo dia estudiànt... vamós;
ja he dit que era un modello en
tot, y no men retracto. Per això no
no implica que no haja comès al-
guna falta; una en va cometre ^{per cert} so-
bre d'ell, si hi torna un altre vegada, yo
el mato.

Rudensi. (Sobresaltat.) ¿Que ha fet? ¿diguí.

Masari. Un dia el vaixt sorprendre...

Rudensi. ¿En que?

Masari. Besant un retrato.

Rudensi. (El gran fumante...)

I no va tractar de indagar...

Masari. ^{creyaba mes;} Sí, m va dir que era
el de sa germana.

Rudensi. Veritat es; l'hi vaixt enviar.

Masari. De tots modes no es propi de
un jove honest; si alí va veure la
copia, abuy veurá l'original; y que
sigui ó no germana la retrata,da,

no m'agrada que la vestí, perquè a
^{galconter} si no deixava de ser clona y... Però aquí
estem encantant (Consultant lo
relojje.) y ja son les sis. Comque...
anem allà?

Prudent. Anem.

Transmissió. Escena 2ª Mutació.

Salida de la casa de la tia Ber-
narda; porta al fondo per la qual
se surt al carrer, y una a cada cos-
tat, que comunican ab les habi-
tacions interiors. Cadires ordina-
rias, y una taula ^{al mitx} ab llibres.

Escena 2^a

Bernarda Clara.

Bernarda. No so de la teba opinio Clara,
y vulga Deu que no t'arrepenques de
la teba resolusió: Que al fi y al compte
era Sebastiá un home amable y acomo-
dalet, y ab ell ^{havia menjat} terra d'ora arregurat.
Clara. Però mare; ¿qui es que no preferia en

¿al cas anar vestida de seda que no
emprolocada de farina?

Bernarda. ¿T creus que encara que s'ha ja jurat
donat paraula es casada ab tu?

Desenganyat filla meba, de boquilla
paraula tots s'encarain; y essent qua-

pro y rich escullicá una senyoreta rica

y guapra com es ^{deu} natural.

Clara. ^{Bueno;} Encara que s'Enrich siga guapo y rich,
yoso....

Bernarda. (Mirant al carrer); Culla que ve!

Voleria que m'equivocues en las me-
bas prediccions. (Jurat per l'esquerre.)

Escena 3^a

Clara Enrich.

Enrich,
(Jurat tot comolindat.)

Clara. ¿Que s'hi passa D. Enrich que s'an
alterat lo veire?

Enrich. Sabent ho es en va que s'ho expliqui;

Clara. No comprendo...

Enrich. ¿Com vols que s'fassa bona cara ha-

habent me negat la abraçada que t'
dareix demana?

Clara Ja may t'hi daré per mes que me la
demani, ^{suplichi} perquè voste promet molt, y en
fa cura de no complir res.

Enrich; Ah maca! Tot t'ho compliré.
(Abolentant de volerla abraçar.)

Clara. (Abolentant.); Oh Senyor meu!
quiet; cuidado ab lo que fa.

Enrich. Si t'estimo tan...

Clara. Si tan m'estimes m'respectaria.

Enrich. ¿De quant ensa t'has format tan
esquerpa?

Clara. Desde que he reflexionat, y m'arrepen-
teixo de certes libertats que t'hi he permès.

Enrich. Si que es estrany.

Clara. Desde abuy tot s'ha acabat ab voste
~~si no m'he~~ fins que m'cumpleixi el si que m'
va donar.

Enrich. T'ho compliré ^(et part.) com un y un son cuatre;
^(et part.) pero are vulgas no vulgas m'has de dar

un patronet. (Ademou de don arlo.)

Clara. ¡Prou! ¡Tara! ¡Que m'ha pres per
una guitarra per tocar-me el d'aquesta
manera?

Enrich. Ab mitan esquerra y ab altres tan...

Clara. ¡Tara... que vol dir?

Enrich. ¡Que vull dir? ¡Que t'he pensat que
no t'vairia veure a sales ab en Damià
el barbé que vos parlaba molt curriusats
y que t'he mia agarrada la mà?

Clara. Com es salursià, m'estaba prenent
el pols.

Enrich. Clara... a mi no me la frajeixas;
tu ets de aquellas que... a santas veu,
a santus quiero.

Clara. Vatcha D. Enrich; que abuy ha tre-
pitxat mala erba; no veu mer que
bassions (a part.) Sempre he judiciat pru-
dent tenir fropa de reserva.

Enrich. Vaner; Claretta fem las pans, No

Clara. D. Enrich, no siga sento.

(Al presentarse per la porta del foro els
companys de D. Enrich, s'en va per
la creta.)

Escena 4^a

Enrich, Benet, que surt precipitadament
seguit de Dionissi, Andreu y Julià.

Benet. A la vela tot seguit, que la ronda
nos ve al dretis.

Enrich. ¡Bah! no sigas chimple temps encara
nos sobra per estirar l'orella al gait.

Benet. Mira Enrich que tu he vist, y no somio;
si nos sorpren jugant da hi haurá un es-
cauolot, que tindria per resultat...

Enrich. ¡Quin resultat?

Benet. Ça; no es pas res; perdre el curs.

Andreu. ¡Benet Benet! ets un pobre home;
afajeix una i al teu nom, y l'elision Benet

Benet. Vosaltres ferien com volquian; lo que es
á mi; no m'atrapara sense estudiari.

Enrich. Estudiaria no y que el Papa es fa vell.

Benet. Si ve, quisi chivari x'armara.

Pisi: ¿Qui el Papa

Benet. No m referencio á n' ell.

Pisi: ¿A qui donchs?

Benet. A la rondola.

Julia: ¿Que no sabs beneit que aixis que
ella traia el nos la patrona nis
abisa estes segons?

Benet. Si; refiacten; com la patrona fa tan-
de temps que esta esperant ^{la} messa-
tada venidors, no fora estrany que
per venjar-se de rondón y sense estos-
segar deixés entrar la rondola.

Andreu: ¡Ba! ¡ba!

Benet. No haurán babas que valgan;
lo que ¿jo, com no estich per jochs,
será millor que loqui el clos.

Andreu. Corrienta; mes per l'heu be l'avisó
que no s'envajis de la muy, que sino
hi haurá sumyina.

Pisi. (et Benet.) ¡Cuidado!

Andreu. (Idem.) ¡Cuidado!

Tulia' (Idem); Cui clado!

Benet. Crech que cap motiu tenu per
tractar me de chauraire, may m'he
ficat ab comissos d'oussa varas; jugem
la pell si volem, que lo que es jo a fer
vela m'en vaix. (Per la porta de la dreta.)

Escena 5^a

Els mateixos menes Benet.

Andreu. Chicot mes hipocrita...

Tulia'. Per aixó el minna el seu castedratich.

Andreu. No te res d'estany, per ser minnat
no hi ha com d'ofrescarre ab la ^{marca} casta de
la hipocresia.

Xisú. Per altra part no es tonto, y molt ~~est~~
estudios.

Tulia'. Si es sabi y estudios que s'ho guardi,
y deixem de cosas que no m'importan,
y ~~en~~ desembarinem els sams de cua-
ranta vuit fulls.

Enrich. Ben dit; que jo necesito desquitar-
me del encarnoteix que m'feren ahí la nit,

y crech que no serà per demés avisar
a la tia Bernarda. ¡ Patrona!

Bernarda. (Desde dins.) Tu va...

Enrich. (Impassient.) ¡ Muy acaba
aquesta dona. (Absent mes la veu.)

¡ Patronilla!

Escena 6ª Dits Bernarda

(Per la porta esquerra)

Bernarda. ¡ Que tenim de nou?

Enrich. ¡ Que tenim? Que volém estirar
Paurella al gat, ab això much ojo.

Bernarda. Lo que es per manar y ferme fer
de cobardosa, es voste tot un caballer,
pero pera pagar las mercedas
versu elos...

Enrich. No m' sab parlar mes que de això.

Bernarda. ¡ De long, de que el hi ting de par-
lar? ¡ Que vol que jo m' mantinga del
aire com el Cameluyón?

Enrich. No perdi l'esperansa.

Bernarda. De l'esperansa m' mantindré.

Enrich. Miris; jo escriure al papa a Barcelona.

perque m'envià una lletra; y després
de satisfetas las mensualitats, s'hi ting
de fer un regaló, que mi ls que fan en
el Papa de Roma; aixís donchs... ¿edò
es veritat Bernardeta que m'avisarà
ab aquella des seta?

Bernarda. Bueno; currienta pero si no
m'pagas lo estrassat, no hi haurà
des seca ni tenedra.

Enrich. Estem conformes.

Bernarda. (Apart.) Serviu a'n als senyors,
sen de cubertora, y encara ¿queixan
si una escotima. (Sort.)

Escena 7^a

El mateixos mesos Bernarda.

Enrich. (Pensansa a' la tomba.) Ah! Depres-
sa, les cortas.

Andreu. Ah se' que no m'recorda ahont las
veute amagor... (Buenicent.)

Enrich. Roma s'hem feta!

Andreu. Ahh! ya se; ehis al' una vllada de

la cuina. (Tunt per l'esquerra y torna
luego ab las cartons.)

Enrich. ¡Vaya un arragatany!

Andreu. No és bo; aixís sí la rosada s'estro-
ber, podrem dir que la pastorna sí jinga
a novias.

Andreu. Aquí estam; (Barraxant.); Ahí!
; Que suadas! Pengonellam a' n'alsalts.

Tulia. Porta aghi (Prementant.) Si no sebs
barrejor. (Ho fa.) verdaclerament estam
en praxamessadas.

Rissi. Senyalas.

Tulia. Ja podreu anar a' la bugada.
(Las llansa.)

Andreu (Tregent-ne de la butxaca un joeh.)
; Ohe! Aquí m'hi hem unes de firmas y
novelas,

Enrich. Que ja estarem senyalavolas.

Andreu. No tenen cap precat; A ho juro a
se et Andreu.

Enrich. Si no elius vridat no veurem las carnes.

(Phon assentat a la taula.)

Andreu. Abuy talle jo.

Xrisi. Talla, ja que ts fan bon tallado.

(Andreu esten des cartos.)

Julia; Brabo!; Magnifici!

Andreu. Si t agrada, apunta y calla.

Julia; Veija si m agrada, 'Un duro
con aquest rey.

Enrich. Lo a la sota al tres tres.

Julia; ^{a Parplinas} Fets de seguir.

Andreu. (Esten des cartos mes.)

Apa nois que aixó es bo.

Julia; Vam sis dures n aquest set.

Enrich. Tres al cabell.

(Andreu esten una carta.)

Porca de sota... pero... soch bon gineba
y l cabell m selvera!

(Andreu segueix estenent cartos.)

(Enrich dona cop de puny a la taula.)

¡Malculida sota, y malculida gossa
que t ha parit!

Pi. ^{ce} En suma, ¿Cuánto has perdido?

Enrich. Tod lo meu capital, una ~~un~~
perniqueta de D. Carlos Tercer,
Andreu, Venga un consel per qui ha
de cobrar!

Enrich. (Abgrocbit.) Fing encara ab que
pagar; si senyor, per que ho suspija.

Andreu, ¿Que ha de quedar famfarria!

Enrich. (Tritat abansa.) El famfarria es tu.

Andreu. (Resolut y abansa.) Tu.

Tulia. ¿Se sequen, ¿Que dirán?

Pi. Que el paguis es molt just.

Enrich. Currienda el pagaré, pero nom
cuadra se insultat per un bichu.

Andreu. Tan si se cuadra com si no cuadra,
vull cobrar.

Enrich. Cobraris, Será cuentió de donar
un altra sangria á la bolsa del
meu pare.

Andreu. Et del dich que vull cobrar.

Enrich. I yo que vull pagar, pero com vos

que ho fassa sense diners?

Andreu. Buscats.

Enrich. (Referentia.); Bueno clongos! De
tots modes jo vull talbar, y encara
que no m'haja quedat un real, la me-
ba banca sera aquest brillant, y si no
basta, el reloxca. (Posa sobre la taula
anell y reloxca.)

Andreu. ¡Anell, reloxca! Bueno; al fi
haja ab que contar.

Julia Barreja Enrich.

Enrich. (Despres de haber barrejat.)

Ja esta: escapisa.

Julia. (Escapisa, Enrich esta en dos cantes y Ju-
lia apunta un duro a una.)

¿Duret del anima meba, encora de ma
esperansa sera la salvassio de la meba
bolsa que troba a la agonía?

Andreu. Am sembla que l'antarrarem
a la meba butchaca.

Julia. No contis ab ell.

Pisi. Sempre has tingut la mania de donar mal temps al que pert.

Tulià. El que pert sempre te mes ventatjes que l que guanya.

Pisi. ¿ Para? ¿ Perque?

Tulià Perque no ha de sufrir las impertinencias del que guanya.

(Se sent de dins una tos afectada.)

Barich. (Sobresaltat.) Nois, que tos la Ber-
centesaga...
marada... ja semim la ronola a sobra...

silenci; dissimulem y basta de brometa.

(Recullen cortsos y dinen, tiran ls cigarros, agafan els llibres, que tinclin preparats, y s'poson a estudiar.)

Escena 8^a

Los mateixos, un Catechotich, y un Becll ab llanterna.

Catechotich. (Despres de haber observat per un moment als estudiants.)

¿ Bueno; tot va en regla. ¿ De desde arant estan fent vela?

Julia. De desole las sis.

Catechetic. Molt be está. (Reparant ~~se~~
en una punta de cigarro que hi hauria
sobre la taula.) Quina pudó de tabaco!
¿Qui fuma aqui?

Nisi. Lo may he fumat.

Julia. A mi m'heu veni marcia

Enrich. A mi tos.

Andreu. A mi singlot.

Catechetic. (Ab veurer las cartas per terra.)

¿Cartas per terra? Jesus, Maria, Joseph!
(^{guyantse})
¿Desgrassats! ¿Vostes jugan?

Enrich. ¿Si juguessim estariam per terra?

Catechetic. ¿De qui son donchs aquestas cartas?

Enrich. De uns chicots que s'entretenen
en fer castells ab ellas.

Andreu. (Apart a Enrich.)

¿Quina m'heu dit assos!

Catechetic. ¿Sols de veurer las m'causan
horror!

Julia. ¿Tugar? Quina tonteria.

Andréu. To no se ni a' la trenta una.

Piss. To ni a' marissas.

Catechistich. Prou rasons. Nò puch creure
que faltà al seu deber y que en lloch de
estudiar juguin. Mes sols ne veix aqui
cuatre, y a' qui n'viuen cinc.

Tulia. Es veritat.

Catechistich. ¿Com es que l'altre no es
aqui?

Tulia. (Senyalant la porta de la abeta.)
Perque s'enlairarà alla dins.

Catechistich. (Acostant a la porta.)
¿Veja una vela! (Brillant); D. Benet.

Benet. (Desde dins.) Ja ve.

Escena 3^a

Los manceixos Benet.

Benet. ¿Que mana?

Catechistich. ¿Còique; segons se'veu a' voste
la vela no l'hi importa una pipada
de tabac?

Benet. Lento que m'ha ^{judiqui} a' dir, cuant a' dir

la veritat allà tot sol estudio millor
que aquí.

Catedratic. Ja coneix les seves mancances y
entengua que so gaud vell y no m deixó
enganyar. Lo que feya voste allà dins,
era recordar a la clieca.

Benet. ¿Lo...?

Catedratic. Ting bon ull; se l'hi ven
a la cecera.

Benet. Ting jurarli que...

Catedratic. (Berolt.); Basta! Ab jurament
encara l'erech menos; aquestos abusos
castigar sabré, perque aixó pot contami-
nar els seus companys. Si no vol ser cas-
tigat deixis de donar y compleixi els
seus debers, com compleixen els seus companys.

Benet. Sense motiu m remya; si jo pugnés
explicar-me!...

Catedratic. ¿L'qui l'anpriva?

Benet. (Berolt.) Es molt cert si; el motiu de
no trobar-me aquí!...

(Els companys l'amenaçaren de magat
del catedratic.)

es... es...

Catedratic. Ja ho comprench, es perquè no
hi era: y el temps no m'alguares ab excusas.

Benet. ¡ Ah! si voste sabetes...

Catedratic. (Imperios.); Prou! Bes vull saber.

Benet. Es que...

Catedratic. Aquí no hi ha esca ni fuguer;
encara m'fara prevaricar (A part.) Lo
que trobo estrany, es que las altres vegades
l'he trobat estudiant.

Benet. Ells aquí...

Benet. (Amenaçant lo de un magat del
catedratic.) I hi rompo la orina si erradona.

Catedratic. O ment, o es un solenne tarumbana.

Benet. Bes d'això

Catedratic. ¿Perquè d'oncs?

Benet. Perquè tenia migranyes.

Catedratic. Si es així, ¿Perquè embolicar
mentides? Vajissan al lliby procuri dormir,

y vosdes ^{segueixin} ~~vegen~~ ~~sequint~~ estudiants. (A Be-
nèet ab retintin tocantli la espallla.)

Amiguèt la ronda vetlla, y res se l'hi
escapa. Bona nit diryan.

Fets. Bona nit.

Escena 10^a

Els mateixos menes el Catechatic y Becllet,
y Benèet.

Julia. ¿ Qui es capos de entendre aquets
misteris? ¿ Castiga als bons, y alojar els
dignes de vituperi?

Nisi. Això si que m'choca. fem el guardúl
y ns mimam, y ell estudiant l'hi do-
nanam matraca.

Enrich. Ni arribo a' comprendre com de un
modo tan sencill burlem' la sabiduria y
presumió de ~~ser~~ un catechatic que ell
mateix se titula gort vell. ¿ Daya un gort vell.

Andreu. Bueno; ja estem lliures per nit;
¿ Tenyent a' la partida interrompuda
per la ronda, que fem?

Enrich. ¿Que habern de fer? Continuarla.
Andreu. Endavant d'orçes.

Tubia' Endavant.

Enrich. To tallo. (Posa unell y relobje.)

Alçafec las cartas, els altres treuen olivén.

D. Prudensi y Nasari' es presentan á
la porta del foro, y al veurer els estu-
dians jugant es detenen á observar.

Prudensi. No deixa de ser exacta l'in-
forme que m'ha donat Senyor Doctor.
¡Ataxó es incalificable!

Nasari. (Abrousausc d'espalllas.)

Verdaderament me deixa pasmoit.

Enrich. (Esten des cartas sobre la taula.)

Pas de copas y el tres de bastos.

¿Que feu?

Andreu. (Apuntant á una carta.)

Molt m'agrada aquest as.

(Enrich esten des cartas á los cuels

apuntan ses companys. Bruu lejant

las cartas va estenerlas de una á una

lo que estarán observant sos compainys
ab lo mes viu interés y en mita de un
profondo ^{sortii} silenci.) Al fixer una de ellas
diu molt airt.)

Enrich. ¡Pas de espasas!.. (Ab ira concentrada)

As malehit... sembla que la desgracia
Pestiga ne creyant ab omi; Ben ego de
las cartas y la mala sort. (Lantira abravia.)

Nissi. Noy not desesperis, jò t se un bon
remey.

Enrich. Quin?

Nissi. Un dogal al coll.

Enrich. (Enfurismat y ab ademans de
abalansame sobre el en c Nissi. Los
demes lo contenen.) No se com no

Puranco aqueixa llengua de veri.

Andreu } Calmat noy, calmat.
y

Julia.

Enrich. Femu rabio. (Calmantse.) fussem

un sigarro y aixis pot ser dem calmaria

tu rabia. (Pensèn.) A fe que per aquest

malehit joch he de esta sempre fet un
miserable.

*(No pasuris que si abuy perts de mbe no guanyarais, i
dicia.)* ¿Que fiero! Paciencia moy paciència,
Enrich. No men falta, lo que á mi m
falta, son diners.

Escena 11^a

Los mateixos, D. Prudensi y el D. Enrich;
Enrich. *(Molt turbat.)* El meu pare aqui!

¿Deu de Deu; la desolichá m persegueix!

Prudensi. *(Trémich.)* Segueix Enrich...

segueix; ¿et que molestar se tant?... Al

presentarme aqui moy hía estat ab

la idea de desbarbarde una ocupassió

^{per cert}
~~molt~~ digna de tu.

Enrich. *(Ab to respectuos.)* El meu afecte

desitja abraçar to papai. *(Ab deman de abraçar lo.)*

Prudensi. *(Apantant lo.)* No l'achreto; qual

mereix ton mal comportament.

Enrich. No acabo de veure el motiu del

seu enfado.

Prudensi. ¿Encora sens l'atreviment de

mentir ab tal descaro? Consulta ^{ab} la

teba consiència y ella et dirá ab alta

ven

si de la detestable conducta puch ó no
estar satisfet. ¿ Creus que ignoro la des-
~~senfrenada conducta~~ y que detestaba
com á proclich ^{lo} el ~~delinca~~ que jo l'envio?
¿ Es aquesta Doctor Navari la conducta
que voste fa puch m'alogiaba?

D.^o Navari: Lo que passa ab lo seu fill, es lo
mes extraordinari. ¿ Qui diu nombres
l'habia de creuser jugador? Quant al
advertirli un dia que el joch era un
vici fatal, com ba contestar ab molta
formalitat, que l detestaba, y que
jamay jugaria. L ara falta a la paraula,
¡ vamos; es un solemne embustero! Sed
sig est que si Enrich no ha complet la
paraula que m va da, Ergo la culpa
no es meba, sino seba.

D. Prudensi: Ni d'ell ni de voste, ~~meb~~ sino
meba es ~~tota~~ la culpa, puig que voste
posar tota la confiansa ab un tonfo
com voste.

(Atariment del D.^o Navari.)

Nasari: (Escamiat,) ¿Que diu home?

Prudensi: Lo que ho ^{sen} es ^{ho es} oferto jo el que de
aqueixa manera es deixá enganyar;
(Escamiant el so predantech del D.^o Nasari.)

sed sic est que sens dubta voste cuixis
enganyar se deixá, ergo puch dir en
alta veu Senyor Doctor Porta que
dels fonsos del mar, voste es el mes fons.

Nasari: ¿Fons yo? ¿Cuin atreviment!

D. Prudensi, no m'insulti.

Prudensi: Dich sempre lo que sento.

Nasari: Am voren avisió de que ell
jugaba, yo per el prompte vareix dubtar
pero vareix pensar luego, com que no
ting res de fons, que jugar podia el
sen fill. Pera averiguaro á ell mateix
ho vareix preguntar y m'contestá
que no. ¿Cui millor que ell ho sabia?
Y voste enloch de elojiar mon bino y
perspicacia em clava fons de barra
á barra.

D. Prudensi: M' irrita y desespera aquest
homa cuant lo sento enrahonar.

D. Nasari: ¿Faint mal perlo?

D. Prudensi: Si voste no parla.

D. Nasari: ¿Que faix de longjs?

D. Prudensi: Brama. (Sech.)

D. Nasari: Lo bramar, aixó es irritant,
aixó es inculficable! (Calmantse.)

Digni' francament D. Prudensi:
¿Parla formal, ó de brometa?

D. Prudensi: (Ab enteresa.) Formal y molt formal.

D. Nasari: Esent aixis, esta molt be, perque
may m'han agraelat aqueixas brometas.

D. Prudensi: Per lo bon heresolt portar men
a l'Enrich abuy medeix, no vull que
quecli mes aqui entre predantes que
un predant es sens ^{subior que,} dupte un bestiota
(Imitant el bono predant esch el D. Nasari)
sed sic est Senyor Doctor que voste es
un predante sens igual, ergo puch pa-
tentisar que es voste el bestiota mes

grants que per el món's fraseixa,

(A son fill.) Prepara l'equipatge, y
vinatou ab mi.

Andreu. Apoch á poch, que jo m'hi oposo.

Prudensi. ¿T'ab aquin dret s'atreveix?

Andreu. Ab lo dret que te un acreedor con-
tra el que deu y no paga.

Prudensi. ¿Diu que l'hi deu?

Enrich. (A part.) Euvins apuris!

Prudensi. ¿^{y aquí ha comptat aquest} ~~de~~ que l'hi deu?

Andreu. Habem jugat al monte y he guanyat.

Prudensi. ¿Quant l'hi ha guanyat?

Andreu. Deu duros.

Prudensi. Es una vergonya; el diner aquí
mal gastar, un tronera un... jo poraria
en això remey. (A Andreu.) ¿Quantes?

¿Deu duros diu?

Andreu. Deu duros.

Prudensi. Ab la van. (Ab l'hi dona.)

(A Enrich.) Anem.

(Gust D. Bernabé que ha oit las ultimas

paraulas de D. Prudensi.)

Escena 12.^a

Los mateixos D. Bernabé,

Bernabé, Abte, que ara toca arreglar
comptes ab mi.

D. Prudensi: ¿Ab veste, ¿Qui es veste?

Bernabé: Un propietari de professió apo-
teecari anomenat D. Bernabé. Molt
vegades en va per cobrar he vingut, y
com me consta á mi que's nega el sal-
fulamo, abuy repeteixo la visita á la
hora de la vela, pera veurer si afluixa
la museca.

Julia. (Ab Enrich apart.) Ah noy, estas fresch.

Bernabé. L'aixis Senyoret Enrich, la pasien-
cia d'em ha acabat y... ó aqui'm pagat, ó
deuant el jutje el cito.

D. Prudensi: ¿Que contestas miserable á lo
que diu el senyor?

(Moment de silenci.)

Parla d'una vegada.

rioh. (Ab vergonyit.) Que vol que diga?

Prudensi: Allora Doctor Nasari com a bon vigilant, finchà coneixament de lo que diu el Capoteccari.

Nasari: D. Prudensi, jo ignoraba ^{afé} ~~els~~ els dals deutes, y això que de dia y de nit vigitava la seba conducta, y la seba...

Prudensi: Prou. Digni D. Bernabé lo que se l'hi deu, y per quin concepte.

Bernabé (Entregant l'hi un paper.)

El paperet ho explica.

Prudensi: ¿Es?

Bernabé: Un petit compte que puja a doscents rals per piscolotas mercurials carros y sarsaparrilla.

Prudensi: ¿Quina vergonyassa! (Donant el diner a D. Bernabé.) Aquí va l'import del compte.

Bernabé. (Contant lo.) Vuitanta... sent sexanta... dos cents. Molt be està.

El grave disfurt de abuy lo pot formar

etiich; per consequent Phi es necessari
un emetiich. Men vacite, (Saluda fens
^{oo} que porta prensa, ^{estigam bonis.} Cortesia.)
Escena 13^a

Dits menos D. Bernabé;

D. Prudenci. Vulga Deu clarme lacaerna
que necessita. Anem sen ja.

D. Narcisi; S. en va D. Prudenci?; Ja ho ha
calculat be?; Si s' en du lo seu fill, qui
ahont Phi proclim dar millor instrue
cio que aqui? Pent com es aplicat,
es convertit en burro cel que fora
un gran llebrat.

Prudenci. Vull emportarmel, si; per mes
que vosde p'ontiqui que sera un sabi,
ja ha apres massa aqui. (A Enrich)
Anem, que a la diligencia no esperem.

Escena 14.

Dits. y Clara.

Clara. Senyor, un minut no mes.

Prudenci; Deu meu, donne paciencia!

Clara. Lo deembe ting el paper ple, y es precis

que m'espilquis! (Plorant.)

Enrich. Clara jo...

Clara. No m'vinga ab escusas. (A D. Pudenti.) Suplichi que m'escolti,

Pudenti. ¿Ahon m'he ficat? Es ver-

vera un infern? (A Enrich.) ¿Cuant

d'accebarém las queixas contra tu?

Clara. (Plorant.) Bon senyor; dignis

escolter á una noya que es victima

encara que sens culpa de la escola

me la fe.

Pudenti. Molt grave será la queixa

cuant aixis estus plorant.

Clara. Tant ho es; Pobre de mi! que acaba-

rà ab ma vida.

Pudenti. De tots modes com que t'es-

pliquis ab calma.

Clara. No es possible lo que de L'cor ferit

com jo.

Pudenti. ~~Pent aixis, com es possible...~~

Clara. ~~Sifera, estich tan commoguda que~~

no se com esfilicordio.

Prudenci. I hauncá atrevit el foca vergonya al seu honor?

Clara. Res d'aixó; pero m'ha presat en un compromís, puig que m'ha jurat ser el meu espís, y ja se ve á un altre nubi he despresiat, y ara em quedo á la lluna de Valensia.

Prudenci. No t'has presat, algun altre nubi trobaris.

Clara. Fonteria! Si abuy no t' troba un nubi per un ull de la cara.

Prudenci. ¿Ab l'ens estudiants com hi ha?

Clara. Tenen tots molta por.

Prudenci. ¿Ab los cloncs?

Clara. Ca...

Prudenci. ¿D'on es á que?

Clara. Ab son matrimoni. Son uns poca berganyos, els conechi á certa meba, han fet aquismes mal que la llagosta. Tot d'iria els ho agafat, que abants

de donar la meba ma' a un sotsena
y mandeu, cert primer meba tallaria.
Pudensi. Ab tanta subia com sens,
molt be Clara pots celcansar...

Escena 5^a

Es mateixos, Un Bedell.

Bedell. Senyor, bona nit tingam tots.

¿No viu aquí l'estudiant D. Enrich
de Montaner? Cincena?

Enrich. (Apart.) Això m'faltaba. (Abt.)

Si, ¿Que se l'hi ofereix?

Bedell. Entregantli aquest plech.

Enrich. ¿Un plech a mi?...

Bedell. Si Senyor, del tribunal de censura.

Pudensi. ¿Un altre calaverada de altre
jenero y pitjor?

Enrich. (Prenent el plech.) Esta beca en-
teraré després.

Bedell. Esta be; y ja que la meba missió
he complert, em retiro. Deu los guard.

(S'en va.)

Escena 6.

Los mismos menos Pelech.

Prudensi. Que t'enterarais despres has dit,
¿y perquè no t'en has de enterar ara?

Enrich. No cor cap pressa.

Prudensi. La autoritat ^{no en va} ara t'el ha remés
sent aixís mal cuacobra la Prudensi
en un bon ciutadà.

Enrich. Com a marchar anem luego...

Prudensi. Obeir a la autoritat es lo pri-
mer, lo demes, es secundari; y com
t'hi resisteixas, es senyal que temps
son contingut, ¿Presentirais alguna
mala nova? Lo veure' lo que conté
aquicix misterios plech. Vinga.

Enrich. Pero...

Prudensi. Vinga dich. (T'hi pren.)

Enrich. (Apart.); I no mitraga la terra!

Prudensi. (Obra el plech y llejeix en alta veu.)

"El tribunal de censura previene a V.
que se presente mañana a las doce del

dia a dar su declaración relativa a
la rina ocurrida anoche en el arra-
bail de esta ciudad entre algunos
escolares y habitantes de la misma,
y de la cual resultaron algunos
heridos. — Cervera de.

Camorrista liberti juguelo embos-
tero, sols te falta; Deu pidoles! que si-
gas assesi. Procer del regne só, ~~jo~~ ab ene-
jica parocula jo demostraré a las cort
els mials que aqui he presensit. Im-
pugnare ab multitud de arguments
de grant valia la opinió de que una
capital corrom^{pi} a la juventut. Desde
temps immemoriels tenen en las ca-
pitals las grans nacions las univer-
sitats, y testimoni patent de aixó
son Londres, Paris, Estokolm Roma,
Edimburg y Berlin.

Pasari. Voste honra las capitals ab ac-
ses pero també estan allí en us las pin-

dolus mercurialis. També allí la folia
sorpren les cases de joeh. També allí la
immoralitat campeja per ls seus respec-
tes y ab bassitat passeja la dona dis-
solta. Allí els vicis si no ^{arrastren} dis-
treen al que estudia, y per lo tant
cap ventatja reporta una capital de
una ~~per~~ curda probassio.

Prudenci. Certes que las grans probassions
mit eliciens ^{con} terren que perjudicam de
la salud y curdels del jove sense expe-
riencia, pero recompensen aquest mal
els meclis de illustrassio, y el contacto
frecuent ab la culta societat el jove la
instruccion y urbanitat refina insensi-
blement, y per aquesta raho la societat
y la cultura l'hi han de donar ^{ab preferencia} la uni-
versitat. No entrare' Janyor Doctor en
mes detalls sobre el particular, per
evant m'estaria esperant el canvi de
y marchar m'lies precis.

vari. Es que...

udensi. Basta ja; dich y repeteixo que
es hart. Arien Enrich.

lara. Jo no permetere' que el que paraula
am va clar Pen vaji d'aqueu y per lo-
tant me deixi a la lluna de Valensia;
que encara que m'consti que un tro-
nera sempre ha ^{estat} ~~estat~~ m'ha de sa-
~~y tant si vol com sino vol~~
lifer el compromís, y a pesar seu
el cumplira'.

udensi. La fe que t'va jurar era indis-
creda, y una indiscressió a res obligada.

lara. (Desesperada.) Vaja una surtida.
Aprreu de mi minyons. ¡Pobre de
mi. ¡Mare mare!

Bernarda. (Desde dins.) Que vols?

lara. Sortiu per Deu, sortiu luego.

Escena Ultima.

Los manceixos Bernarda.

Bernarda. ¡Que haya?

lara (Desconsolada.) ¡Lo m' more!

Bernarda (Sorpresa.) ¿Que dius?

Clara (Senyalant a Enrich.) Que ma
dolsa ilusió s'en va, y m' deixa el
gran sumant ab un pam de mariscs.

Bernarda. ¿D. Prudensi que li diu
en això?

Prudensi. Que en tal cas lo millor es callar.

Clara. Pero en resumidas cuentas; En que
quedem? Seré o no la seba nova?

Prudensi. No acariieu tal ilusió.

Clara. ¿Trista de mi!...

Prudensi. (A Enrich.) Anem.

Bernarda. ¿Tá mi qui m' pagarà las
mensualitats que s'em deuen?

Prudensi. Lo y ab puntualitat. (~~Don't diu.~~)

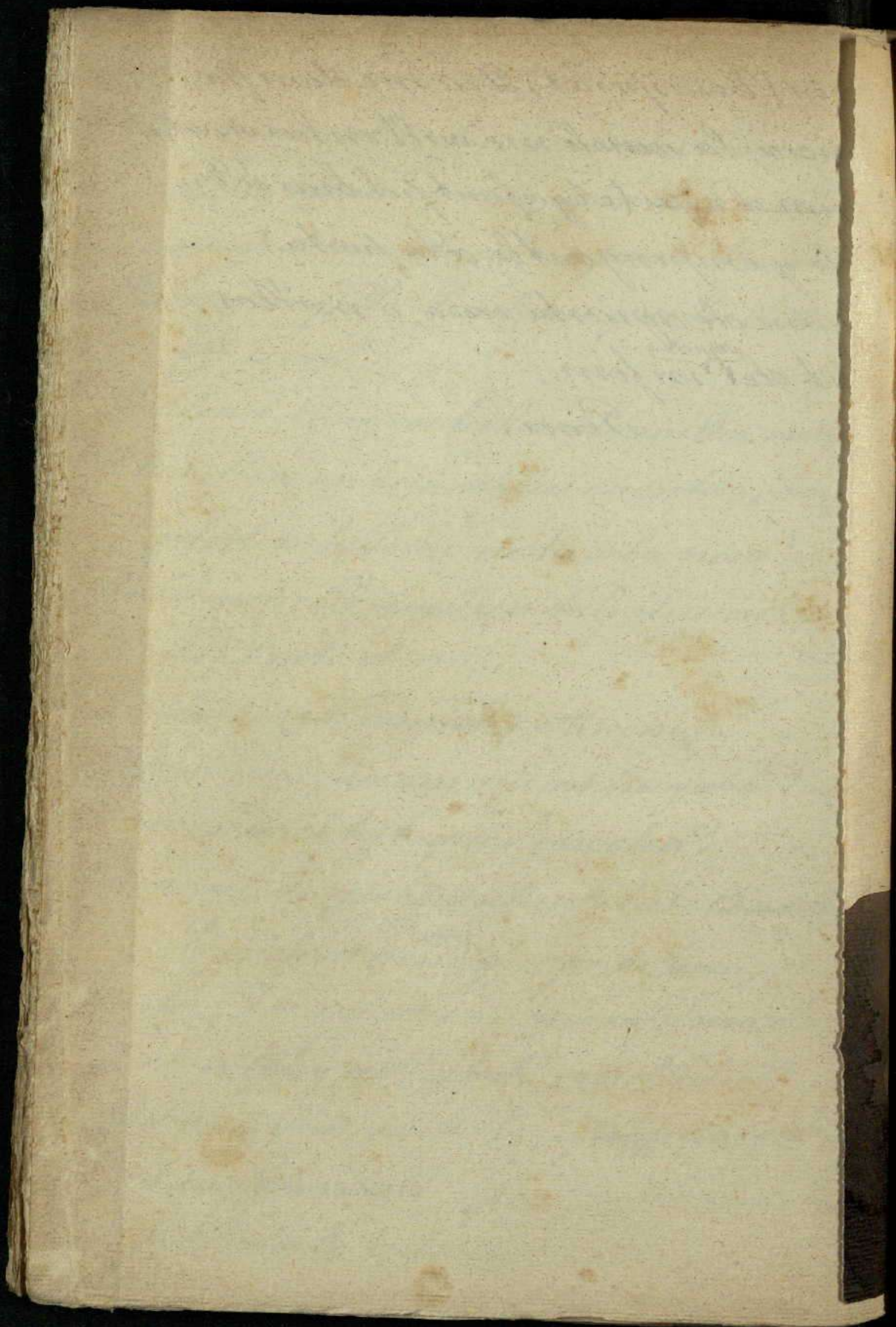
Enrich, ^{en} anem que ja es hora.

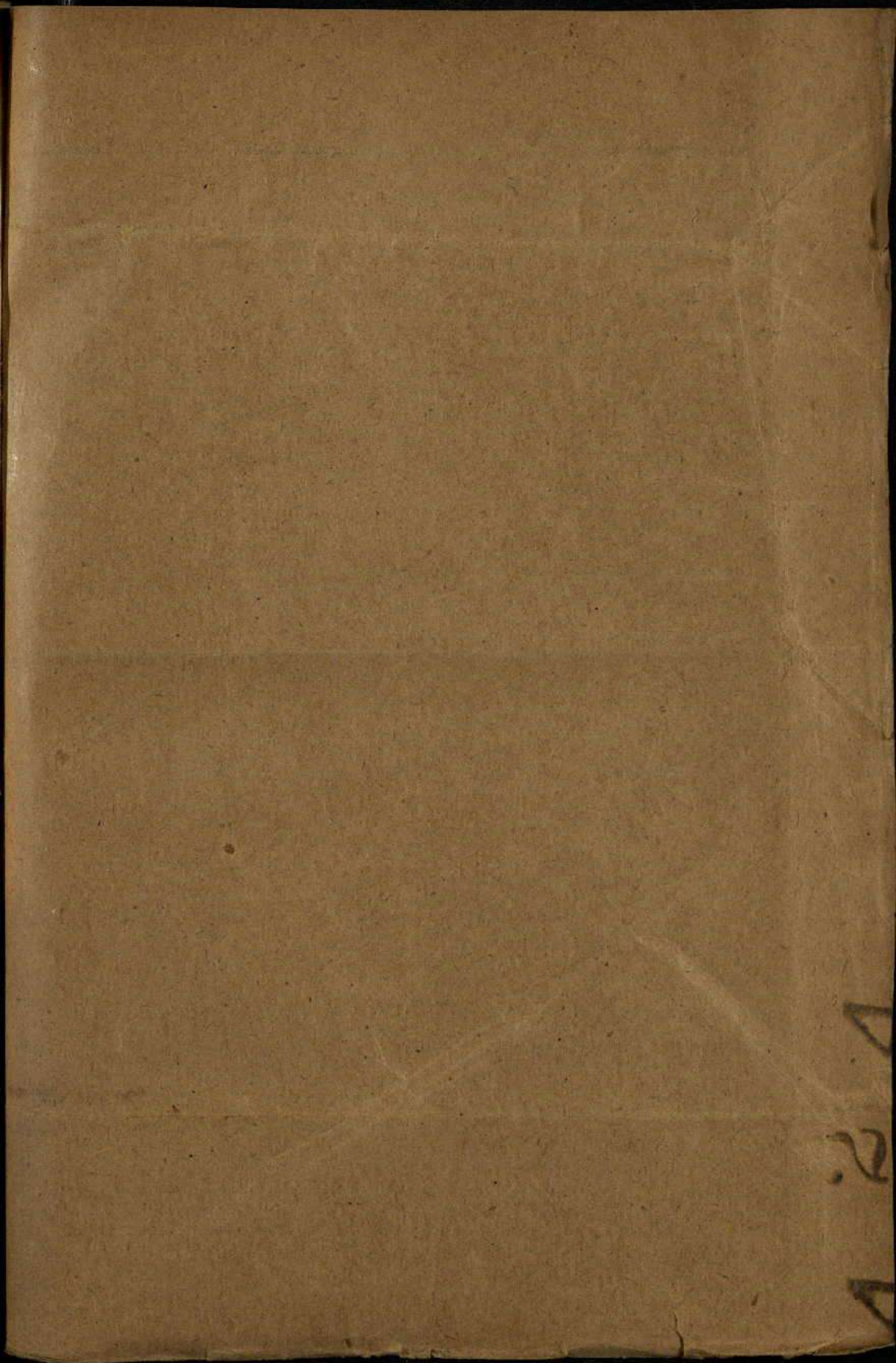
Doctor. ¿Tá mi qui m' recompensa el
meu cel y activitat? cuidadus?

Prudensi. ¿Que surto de aquí pera anar
a la ermita?

Doctor. Está be, mes...

uderisi (Esasperat.) Deu me doni pa-
ciencia; la sanoh me vull en las venas...
fujim al agu (Agafant pel bras de En-
rich y empenyentlo a la porta.)
fujim de aquesta casa, ó millor
elit des ^{aquest} infern,
Prou.

/1006390133